

A nagy kép

Lekció: Róm. 7.12-19

Textus: 1Móz. 3.1-3

2011. okt. 16.

Gazdagrét

Mi romlott el?

Állítólag amikor az első ember, Gagarin az űrben járt, visszatértekor azt mondta, hogy nem találkozott Istennel. Mire C.S. Lewis azt mondta, hogy ez olyan, mintha Hamlet kastélyának padlásán keresné Shakespeare-t. Azaz, ha a Biblia Istene az, akinek állítja magát, nem találjuk őt meg úgy, mint a világegyetem egy részletét, személyét, akit megvizsgálhatunk, hogy azután döntsünk felőle. Sokkal inkább úgy viszonyulunk hozzá, mint egy dráma szereplői a darab írójához. És amint egy darab szerzője elrejt a művében bizonyos kulcsokat a megértéshez, sőt, gyakran magáról is feltár részleteket, hasonlóan Isten sem hagyott bennünket önmaga ismerete nélkül. Mégis, ezeknél a megsejtéseknél többre van szükségünk a bizonyossághoz. Ez a több az a nagy történet, ami a Bibliában előttünk van. Isten Lelke gondoskodott arról, hogy a történet, amelynek részesei vagyunk, megismerhető legyen számunkra. Sőt, nemcsak élénk adta a történetet, hanem részesévé is lett: Jézus Krisztus személyében belépett a történelembe. Hogyan lehet az ő története a mi történetünk, hogyan nyerhet értelmet a mi történetünk őbenne? – ezekkel a kérdésekkel foglalkozunk ezekben a hetekben.

A „Kezdetekből” eddig azt hallottuk, hogy a világ nem véletlenszerű, üres és rideg valóság, hanem a teremtő Isten szeretetével teli hely. Azután arra reflektáltunk, hogy Isten a maga képére teremtett bennünket, és ez azt jelenti, hogy egyedül benne nyerjük el igazi emberi mivoltunk, hogy minden ember lényegileg egyenlő, hogy arra hívtunk, hogy alkossunk, és hogy miért is teremtettünk férfinak és nőnek. A világot azonban nem úgy ismerjük, ahogy a „kezdetek” megmutatták nekünk. Isten mindent betöltő szeretete, a másik ember tisztelete, a munka mint alkotás megalégítő öröme, nő és férfi harmonikus egysége... mind olyan valóság, ami rezonál bennünk, amire vágyunk, amit jónak találunk - de amit ugyanakkor a mindennapi tapasztalatunkban nem találunk. De jó lenne, ha így lenne – de miért nincs így? És ha nem így van, akkor miért és honnan van mégis bennünk az, ami mélyen rezonál a kezdetekre? Miért nem normális számunkra, hogy a világ sokszor üresnek és értelmetlennek tűnik, hogy az embereket osztályozzuk, hogy a munka frusztráció és a nemek harmóniája helyett a nemek harcát vívjuk? Mihez képest nem jó, ami van?

Csak egy választ tudok adni a kérdésre. A nagy történet szerzője nem hagyta, hogy elfelejtsük a történet kezdetét. Mert az a mi történetünk, ugyanúgy, mint az, amit ma átélünk. A miénk az, ami volt, és a miénk az is, amivé lett. A kettő közötti eseményt mondja el nekünk alkotónk, teremtőnk, szerető Istenünk a ma olvasott részben, amit gyakran csak úgy nevezünk, hogy a bűneset. Ma arról beszélek, hogy ez is a mi történetünk. 1. Elmondja, hogyan működünk; 2. Rámutat, hogy mi történt velünk (miért működünk úgy, ahogy); 3. Megmutatja, hogy mi lehet a reménységünk.

I. Hogyan működünk?

Az első emberpár megkísértésének, engedetlenségének, majd ezen döntésük következményeinek története mindenkinek ismerős. Ha rezonáltak bennünk az eddig hallott „kezdetek”, rezonál bennünk ez is (ami szintén a „kezdetekhez” tartozik). Nézzük úgy, mint ami leírja azt, ami velünk is megtörténik – „kicsiben” talán napról napra, de életünk egy-egy helyzetében súlyosan és drámaian.

Először is ismerünk valamit, amit igaznak és jónak tartunk. Az Úr azt mondta a férfinak, hogy az egész kert az övé, minden fájáról ehet, de a jó és rossz tudásának fájáról nem ehet, mert ha eszik, meg kell halnia (2.17). Legyetek türelemmel azzal a kérdéssel kapcsolatosan, hogy ez mit jelent, és miért mondta Isten. Most elég annyi, hogy a férfi és a nő tudják, mihez tartsák magukat. Hasonlóan mindannyian tudjuk bizonyos helyzetekről, cselekedetekről, hogy azok nem jók. Az ember morális lény, és ezért még egy olyan világban is, ahol mindenki azt tesz, amit akar, mindenkinek van egy belső mércéje arról, amit elfogadhatónak tart, és amit elítél. Jézus követőiként ezt a belső mércét, lelkiismeretet természetesen kiegészíti Isten kijelentése, Isten akarata, amelyet a Bibliából ismerünk. És egyszer csak olyan helyzetbe kerülsz, amikor megszólal a hang: valóban úgy van, ahogy Isten mondta? Valóban úgy van, ahogy eddig gondoltad? Tudod, hogy igen, még ha a hang hazudik is: „*Csakugyan azt mondta Isten, hogy a kert egyetlen fájáról sem ehettek?*” Nem ezt mondta. Bizalmatlanságot ültet el az emberben az Úr iránt. Kételyt, hogy igaz-e, amit eddig gondoltál. Látod, hogy mennyi jótól foszt meg ez a belső (vagy éppen Istentől való) mérce? Igaz-e annak forrása? Minden jóról mondjak le? (az egész kert az övé, de itt már csak egyetlen fát lát minden jó forrásának) És ugyanakkor felkel a vágy: „*Az asszony úgy látta, hogy jó volna enni arról a fáról, mert csábítja a szemet, meg kívánatos is az a fa...*” Az asszony először még válaszolt a kísértőnek, de az nem adta fel. És ahogy nő a bizalmatlanság, a kétely, úgy lesz egyre erősebb a vonzalom, úgy tölti el lényedet egyre jobban az, amiről tudod, hogy nem jó. Fixálódsz, és végül minden egy pontra fut ki: semmi nem számít már, csak az az egyetlen dolog, ami valamiért tiltott.

Ki az, aki ne ismerné saját szívében ezt a folyamatot, ezt a harcot? Amikor megfogalmazódnak bennünk érvek és ellenérvek, miközben gyengül az ellenállás, és növekszik a vágy. Jakab apostol így fogalmazza meg ezt az egyetemes emberi tapasztalatot: „*mindenki saját kívánságától vonzva és csalogatva esik kísértésbe. Azután a kívánság megfogánva bűnt szül, a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.*” (Jak. 1.14-15) Nézzük, hogyan bontakozik ki mindannyiunk története.

A kísértés, amely kiteljesedik és határátlépéssé, lázadássá lesz, szinte kivétel nélkül érint másokat is, nem magánügy. „*Az asszony ... szakított ... evett, majd adott a vele lévő férjének is, és ő is evett.*” Persze megtehetette volna, hogy nem eszik, de nem így történt. Mi lett a következménye annak, hogy – Jakab szavaival – a kívánság megfogánva bűnt szült?

Röviden összefoglalva gyönyörűség helyett nyomorúság, kiteljesedés („*olyanok lesztek, mint az Isten*”) helyett csalódás és konfliktus. Miben jelentkezik ez? Észreveszik, hogy meztelenek, ezért faleveleket aggatnak magukra, és Isten elől is elbújnak, elrejtőznek. A meztelenség – egymás és Isten előtt – a teljes átláthatóságot, egységet, harmóniát jelentette, amit azon pillanatban elvesztettek, ahogy kiléptek az Istentől való függésből. Szégyen, menekülés, és ezzel együtt önigazolás és egymás vádolása: „*Az asszony, akit mellém adtál, ő adott nekem a*

fáról, azért ettem. ... A kígyó szedett rá, azért ettem.” Azóta is öröm és beteljesedés helyett milyen gyakran találjuk magunkat az elidegenedés, a szégyen, illetve az öngazolás és a háritás, bűnbakkeresés csapdájában. Tudtad, hogy mi az igazság, de nem tudtál ellenállni; bejártad az utat, és nem azt találtad, amit vártál. Elszakadva Istentől, elszakadva egymástól, elvesztve az egységet, a harmóniát, beigazolódik, amit Jakab mond: *„a bűn pedig kiteljesedve halált nemz.”*

Lehet ez a te történeted? Lehet ez a mi történetünk? Igaz, hogy így működünk? Nehéz elismerni, hiszen öngazolunk és vádolunk. De egy-egy őszinte pillanatban igazat adunk Istennek: így működünk... Miért?

II. Mi történt velünk?

A bűneset története nemcsak abban a mi történetünk, hogy hasonlóan működünk. Ennél sokkal súlyosabb, egyszerre felháborítóbb és reménytelibb üzenete van: elmondja, hogy mi történt velünk. Velünk, mint emberiséggel, hiszen az első emberben, Ádámban és Évában mindannyian jelen voltunk. Nézzük újra először a történet teológiai jelentését.

Isten azt mondta az embernek, hogy a kert minden fájáról ehet, kivéve a jó és a rossz tudásának a fáját. Ezen kívül még egy fa került megnevezésre, az élet fája, amely a kert közepén állt. Mit jelképez ez a két fa? Az élet fája Isten központi ajándékát jelenti, az életet. *„Az élet fája az Istennel vállalt közösséget, az élet kiapadhatatlan forrását jelenti...”* (Blocher, 128) Erről az ember bármikor ehet, hiszen csak egyetlen fa tiltott. Az élet élvezete, az életben való megújulás az ember kiváltsága. De mi ez a másik fa? Fontos hangsúlyozni, hogy a jó és a rossz tudásának fája nem az ember természettudományos és technikai ismeretének a fája. A bibliai gondolat nem hozható összefüggésbe Prométheusszal, aki szenvedett azért, hogy az embereknek megszerezze a tüzet, azaz útnak indítsa a technikai civilizációt. A világ megismerése, művelése, kibontása jelen volt a korábbi isteni megbízásban. Isten valami mást tilt. A jó és a rossz tudásának fája lényegében az isteni tudás fája, a tiltása annak megfogalmazása, hogy az ember nem Isten. A kertben minden az emberé, de létezik egy határ, egy korlát, amelynek lényege, hogy csak Istenen való függésben töltheti be rendeltetését. Így lett alkotva, és csak így lehet önmaga. Nem övé a végső hatalom, nem övé az arról való döntés, hogy mi a jó és mi a rossz. Az ember csak a függésben lehet szabad, és ezt jelképezi a jó és a rossz tudásának fája.

Éppen azért, amikor az ember áthágja az Istentől kapott korlátot, szétszakítja a vele való közösséget. Amikor úgy dönt, hogy nem engedelmeskedik, akkor Istent elutasítva az önállóság mellett dönt. Az önállósága azonban halála; megromlik a kapcsolata Istennel, a másik emberrel, meghasonlik önmagával, és a teremtett világgal. Kifordul helyéből, kizuhan méltóságából és kiváltságából. Azt kapja, amit választott, önállóságot, de a függetlenséggel együtt halált, hiszen alkotójától, teremtőjétől, az élet Istentől választja el magát. Minden kifordul és eltorzul, embersége, munkája, nemisége megélése.

Itt bontakozik ki előttünk az ember igazi problémája: a bűn. A bűn, ami elsősorban nem parancsolatok áthágása, hanem az Úrtól való elszakadás, függetlenség. Az a törekvés, hogy bármiben vagy bárkiben találjuk meg identitásunkat, célunkat, életünk értelmét – de nem Istenben.

Hogyan lehet hatással az első emberpár bukása minden további generációkra? Ehhez egy másik kérdést kell tisztáznunk először. Vajon a leírás, amit olvastunk, mítosz vagy történeti esemény? Mi ennek a jelentősége? Ha mítosz, akkor csak egy olyan elbeszélés, ami magyarázatot kíván adni arra az emberi tapasztalatra, hogy a dolgok nem olyanok, mint amilyenek szeretnénk. Ha mítosz, akkor csak egy történetbe sűrítése annak, hogy az ember élete, munkája, nemisége, istenkeresése mind-mind fájdalmasan nyomorúságos és küzdelmes. Ha nem történt meg a zuhanás, akkor az sem valóságos, hogy előtte minden jó volt, és az első ember engedetlensége következtében jött be a rossz a világba. Akkor nincs valósága az Istentől teremtett jónak, és nincs valóságos kezdete annak a rossznak, ami mindenre kihatott. És hogy ez mennyire központi kérdés, annak bemutatására idézzük Blocher-t: *„A Genézis elbeszélése a gonosz történeti értelmezése folytán valamennyi mítosszal szemben áll. ... Sehol máshol nem üldözik olyan lankadatlan dühvel, ádáz könyörtelenséggel, felháborodással a rosszat, mint a Bibliában; a rossz az ellenség műve, a rend felborítása, és nincsen rá semmilyen mentség. A bűnösség sehol másutt nem olyan központi kérdés, mint a Szentírásban. Egyedül itt fogalmazódik meg élesen a szív megtérésének szükségessége, ama szívé, amelyből a gonosz származik, és amelynek el kell tőle fordulnia. Van-e magyarázat arra, hogy sehol másutt? Máshol a rossz a dolgok eredeti létéhez tapad, máshol magának az emberinek meghatározásához tartozik, máshol megbocsáthatónak kell lennie, mint a végzetnek, és legyőzhetetlennek is, akár a végzetnek; és ezáltal elvész az ellene való tiltakozás ereje. A mítoszok és a belőlük származó filozófiák szükségképpen elfojtják a velünk született érzést, hogy nem tűrjük el az elkövetett vagy elszenvedett rosszat. A Biblia viszont föléleszti, mert vallja: kezdetben nem létezett rossz, csak a szabadság későbbi – történeti kihasználásából született. És ezzel a Biblia olyan tanítást ad Istenről, amely messze meghaladja a mítoszok lehetőségeit. Ki tud állni Isten végtelen jósága mellett...”* (173-174)

Nyilvánvaló, hogy a Biblia azzal az igénnyel lép fel, hogy – még ha jelképeket is használ az elbeszélés – a Szentlélek ihletése alatt a szentíró úgy láttatja a lázadást, mint ami valóságosan megtörtént. Mint aminek következtében minden hiábavalóság alá vettetett.

Azt mondtam korábban, hogy ez a történet felháborító és reménnyel teli. Felháborítóbb, mint gondoltad, mert azt mondja el, hogy – mivel elszakadtál Istentől – a szívedben lakik a rossz, a gonosz. Mindannyiunk szívében. És még csak magyarázkodásunk, öngigazolásaink is csak ennek a bizonyítéka. De reménytelibb is, mint bármikor képzelhetted. Hiszen a történet valóságos, és nincs vége.

III. Mi lehet a reménységünk?

Ha van a rossznak kezdete, és nem lényegileg tartozik a világhoz, akkor van vége is. Pál apostol ezt így fogalmazza meg: *„ahogyan egynek a vétke lett minden ember számára kárhozattá, úgy lett egynek az igazsága minden ember számára az élet megigazulásává.”* Ádámban úrrá lett a halál, de Jézusban győzött az élet. Ádámban elszabadult az ítélet, de Jézusban megszületett a kegyelem. Sőt, mondja Pál, nem egyenlő erőkről van szó: sokkal bőségesebb a kegyelem és az élet áradása Jézusban, mint a bűn és halál munkája Ádámban. *„A történeti bűnre történeti megváltás következik.”* (Blocher, 176). Jézus Krisztus keresztre, a második „élet

fája”, nem szimbólum. Az első Ádám megkísértetett a kertben: szakítson a fáról. A második Ádám, Jézus is megkísértetett a Getsemáné kertben: ne menjen a keresztfára, ne vállalja az Atya akaratát. Az első Ádám tudta, ha engedelmes, élni fog; a második Ádám tudta, az engedelmesség halált jelent a keresztfán. Az első ember engedetlen volt, és halált szerzett; Jézus engedelmes volt, felment a fára, meghalt – és életet szerzett. Elhordozta a büntetést, felszámolta a bűn erejét, és megnyitotta az utat az Atya jelenlétébe. Felvette testébe a te lázadásod, a te áthágásaid, a te elidegenedésed, a frusztrációd a munkában, a te kifordult nemiséged, minden gonoszságod. Felvitte a fára, ami neki a halál fája volt, hogy neked az élet fája legyen. Az Atya követeként választ adott az első történetedre, a halál történetére, hogy bevonjon egy újabb történetbe, a megváltás és megbékélés történetébe. Arra hív, hogy részesülj élete, halála és feltámadása minden gazdagságában.

Amint Jézusé leszel, amint elismered a benned élő rosszat, és elfogadod, hogy egyedül ő az, aki által bocsánatod, megtisztulásod van, új erőt kapsz a benned élő Jézus által. Szentlelke által felruház és felhatalmaz a bűn és a gonoszság ellen való harcra. Kiárasztja rád az Atya szeretetét, hogy növekedj ismeretében. A bizalmatlanság magvai helyett a bizalom magvai növekednek benned; a hiábavaló vágyak elfakulnak az Isten közelsége és szeretete iránti vágyad mellett. Az engedelmességben örömed leled, és hálából teszed. Igen, lesz olyan, hogy megszólal a kígyó; igen, olyan is lesz, hogy nem ismered azonnal fel, és nem mondasz neki azonnal nemet, sőt el is buksz; de az életed története már akkor is újja lett. Örömmel gyakorlod magad abban, mit is jelent az Úron függeni, benne bízni, neki engedelmeskedni. Egyre bátrabban tárod fel magad Isten előtt, és egyre igazabb, őszintébb vagy más emberek előtt is. És boldog reménységgel várod azt a napot, amikor majd színről színre állsz előtte... ÁMEN!